

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 13/2018-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. marca 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka vo veci sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom Mgr. Branislavom Grancom, Kováčska 28, Košice, pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/2008 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/2008 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré j e Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet jej právneho zástupcu Mgr. Branislava Granca do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 13/2018-10 zo 17. januára 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 C 19/2008.

2. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že 7. januára 2008 bola okresnému súdu doručená žaloba, ktorou sa sťažovateľka domáha zaplata sumy 120 000 Sk (3 983,27 €) s príslušenstvom. Okresný súd rozhodol vo veci samej raz, a to rozsudkom č. k.

23 C 19/2008-161 zo 14. januára 2010 (ďalej len „prvý rozsudok okresného súdu“). Po úspešnom odvolaní žalovaného Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) uznesením sp. zn. 2 Co 172/2010 z 10. marca 2011 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že *„do pojednávania konaného 3. septembra 2009, na ktorom sa okresnému súdu prvýkrát podarilo zabezpečiť prítomnosť žalovaného, ubehlo dvadsať mesiacov, pričom došlo k zmareniu deviatich pojednávanií (okresný súd buď nedokázal doručiť predvolanie žalovanému v dostatočnom predstihu alebo nevedel doručiť predvolanie žalovanému, resp. ak predvolanie doručil, tak akceptoval ospravedlnenie žalovaného). Sťažovateľka vytyka okresnému súdu, že z viacerých procesných nástrojov, ktoré mal v danom čase dispozícii, efektívne nevyužil v podstate žiadne. Z uvedeného dôvodu priamo dopustil, že sa žalovaný pojednávanií úspešne vyhýbal dvadsať mesiacov. Postup odporcu vykazoval všetky znaky nečinnosti a neefektivity v podobe nevyužívania dostupných procesných inštitútov, ale aj v podobe celkovo nesprávneho postupu pri príprave jednotlivých pojednávanií (neschopnosť okresného súdu doručiť žalovanému predvolanie riadne a včas).“*.

V období od rozhodnutia odvolacieho súdu boli nariadené viaceré pojednávania, ktoré boli buď odročené (aj z dôvodu neprítomnosti žalovaného, vypracovania znaleckého posudku, doplnenia znaleckého posudku), alebo sa neuskutočnili (praceneschopnosť zákonnej sudkyne, sťaž zákonnej sudkyne na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky).

Sťažovateľka ďalej uviedla, že *„od vrátenia veci odvolacím súdom okresnému súdu ubehlo viac ako šesť rokov, pričom do dnešného dňa nebolo konanie právoplatne skončené. Konanie o zaplatenie pôžičky patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov, nevymyká sa bežnej rozhodovacej činnosti, z ktorého dôvodu ju nie je v žiadnom prípade možné považovať za skutkovo ani právne zložitú vec. Prípadná faktická zložitost' veci sa pritom s ohľadom na vyššie popísaný procesný postup odporcu ani len nemohla prejaviť, nakoľko odporcom na to nebol vôbec vytvorený priestor, v dôsledku čoho eventuálna faktická zložitost' veci nie je pre hodnotenie postupu odporcu významná (III. ÚS 449/2016). Sťažovateľka sa osobne zúčastnila takmer každého jedného nariadeného pojednávania a svojim konaním k prieťahom v konaní nijako neprispela.*

Samotná skutočnosť, že odporca ani po takmer 10 rokoch odo dňa podania žalobného návrhu vec právoplatne neskončil, je nezlučiteľná s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Takáto zdlhavosť už z princípu predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (m. m. I. ÚS 66/03, II. ÚS 367/2013). Odporca vo veci vytyčil 17 pojednávaní, ktorých drvivá väčšina bola odročená bez prejednávania veci z dôvodov na strane žalovaného a/alebo odporcu samotného, tzn. de facto zmarená. V tejto súvislosti sťažovateľka poukazuje na to, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 688/2014).“.

3. Sťažovateľka v petite navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jej v bode 1 označených základných práv postupom okresného súdu v namietanom konaní, prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, prizná jej finančné zadost'učinenie v sume 15 000 € a náhradu trov konania.

4. Na základe výzvy ústavného súdu sa k priebehu konania vyjadril predseda okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprV 68/2018 zo 13. februára 2018. Vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 19. februára 2018 predseda okresného súdu okrem chronológie úkonov v predmetnom konaní uviedol:

„Na základe postupu súdu a tiež účastníkov konania som dospel k záveru, že sťažnosť je čiastočne dôvodná. Doterajšia dĺžka konania je ovplyvnená postupom súdu v konaní, ale aj správaním sa účastníkov konania. Účastníci konania viackrát požiadali súd o odročenie pojednávania pre ich ospravedlненú neprítomnosť na pojednávani. Nariadené pojednávania bolo štyrikrát odročené z dôvodov na strane súdu. Jediným problémom v postupe súdu je opakovaná neprítomnosť žalovaného a svedkov na nariadených pojednávaniach z dôvodu nemožnosti doručenia predvolania na pojednávania a nemožnosť vykonania dôkazu výsluchom žalovaného a svedkov. V tomto prípade postup súdu javí známky nesústredenosti a neefektívnosti, nakoľko ten nevyvodil voči účastníkom konania žiadne poriadkové opatrenia. Po právnej stránke posudzované konanie nie je zvlášť zložité,

tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy súdov prvej inštancie. Po skutkovej stránke, vzhľadom na potrebu znaleckého dokazovania, možno konanie považovať za zložitejšie. V niektorých obdobiach v dôsledku personálnych zmien v osobe zákonného sudcu sa vyskytli aj na strane súdu kratšie obdobia nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti. Súd však vo veci dvakrát meritórne rozhodol. Pri rozhodovaní o priznaní finančného zadostučinenia žiadame zohľadniť aj správanie sa účastníkov konania a ich viacnásobné žiadosti o odročenie pojednávania.“

5. Právny zástupca sťažovateľky v stanovisku z 19. marca 2018, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedu okresného súdu, uviedol, že *«v priebehu 10 rokov sa uskutočnilo iba 5 pojednávani (30. apríla 2009, 3. septembra 2009, 5. novembra 2009, 10. decembra 2009 a 14. januára 2010). Z uvedeného vyplýva, že z 22 nariadených pojednávani sa neuskutočnilo až 17 pôvodne vytýčených pojednávani. Sťažovateľka ospravedlnila svoju neprítomnosť na 3 pojednávaniach (17. júla 2008, 8. júna 2009 a 30. júla 2009). Vo všetkých týchto prípadoch sa sťažovateľka pojednávani nezúčastnila, nakoľko o podaných žiadostiach žalovaného a zámere odporcu pojednávania odročiť, bola odporcom vopred telefonicky vyrozumená.*

Z vyjadrenia odporcu ďalej vyplýva, že nariadené pojednávania boli štyrikrát odročené z dôvodov na strane odporcu. Sťažovateľka poukazuje na to, že z týchto štyroch pojednávani boli tri pojednávania odročené v období od 26.10.2012 do 16.04.2014, čo predstavuje obdobie osemnástich mesiacov, kedy sa vo veci z dôvodov na strane odporcu vôbec nekonalo. Z uvedeného je teda zrejmé, že odporca v konaní postupoval nesústredene a neefektívne. Je síce pravdou, že odporca vo veci meritórne rozhodol, avšak k dnešnému dňu, t. j. po desiatich rokoch od začatia konania nie je vec právoplatne skončená. Sťažovateľka považuje za neprípustné a neakceptovateľné, že sa žalovaný v období desiatich rokov úspešne vyhol štrnástim nariadeným pojednávaniam bez toho, aby odporca vyvodil akékoľvek poriadkové opatrenia na zabezpečenie jeho prítomnosti.

Z vyjadrenia odporcu taktiež vyplýva, že „po skutkovej stránke, vzhľadom na potrebu znaleckého dokazovania, možno konanie považovať za zložitejšie.“ K tomuto názoru odporcu sťažovateľka dodáva, že jediný zložitejší prvok spočíval práve vo vyhotovení znaleckého posudku. Žiadne ďalšie časovo náročnejšie dokazovanie vo veci vykonať

potrebné nebolo. Odhliadnuc od znaleckého dokazovania, ani právne či skutkovo náročný spor nesmie trvať neprímerane dlhú dobu: „Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradiel celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa rozostrejujú kontúry spravodlivosti ako v očiach dotknutých účastníkov konania, tak aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky“ (I. ÚS 688/14).

Sťažovateľka opakovane poukazuje na to, že svojím správaním nezapríčinila prieťahy v konaní. Ako uviedla už vyššie, svoju neprítomnosť ospravedlnila len na troch nariadených pojednávaniach, a to práve z dôvodu neúčasti žalovaného. Sťažovateľka zdôrazňuje, že s výnimkou troch vyššie uvedených pojednávaní sa zúčastnila takmer každého jedného pojednávania v priebehu desiatich rokov trvania súdneho sporu.».

II.

6. Ústavný súd na základe sťažnosti a k nej pripojených písomností a vyjadrení účastníkov konania zistil ďalej uvedenú chronológiu úkonov vo veci sp. zn. 23 C 19/2008 (túto uviedol odporca a sťažovateľka nemala k jej priebehu výhrady, pozn.):

Konanie vo veci sp. zn. 23 C 19/2008 sa začalo na okresnom súde 7. januára 2008. Sťažovateľka v konaní vystupuje na procesnej strane žalobcu a predmetom konania je žaloba o zaplatenie sumy 120 000 Sk (3 983,27 €).

Dňa 25. marca 2008 okresný súd vydal vo veci platobný rozkaz č. k. 19 Ro 103/2008-10, proti ktorému podal žalovaný odpor.

Následne boli nariadené tieto pojednávania:

- 17. júla 2008 – odročené pre neprítomnosť žalobcu, žalovaného a predvolaného svedka,
- 14. augusta 2008, 19. septembra 2008 a 24. októbra 2008 – odročené pre neospravedlnenú neprítomnosť žalovaného a predvolanej svedkyne,
- 28. novembra 2008 – odročené pre neprítomnosť žalovaného a predvolanej svedkyne, pričom žalovaný svoju neprítomnosť ospravedlnil práceneschopnosťou,

- 15. januára 2009 – odročené pre neprítomnosť žalovaného a predvolanej svedkyne, pričom predvolaná svedkyňa svoju neprítomnosť ospravedlnila práceneschopnosťou a odborným vyšetrením.

Uznesením č. k. 23 C 19/2008-67 z 10. marca 2009 okresný súd ustanovil žalovanému, ktorého pobyt nie je známy, opatrovníka.

Dňa 30. apríla 2009 okresný súd vec prejednal, vypočul žalobcu a predvolaných svedkov. Žalovaný žiadosťou, ktorú podal osobne okresnému súdu 30. apríla 2009, ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní práceneschopnosťou a požiadal o nový termín pojednávania. Po podaní protinávrhu žalovaným 4. mája 2009 okresný súd zabezpečil prípravu pojednávania.

Po týchto úkonoch boli nariadené nasledujúce pojednávania:

- 8. júna 2009 – odročené pre neprítomnosť žalobcu, žalovaného a jedného z predvolaných svedkov,

- 30. júla 2009 – odročené na žiadosť právneho zástupcu žalobcu a žalovaného,

- 3. septembra 2009 – okresný súd vec prejednal, vypočul žalobcu, žalovaného, svedka a pojednávanie odročil pre účely doplnenia dokazovania a zrušil uznesenie o ustanovení opatrovníka žalovanému z 10. marca 2009,

- 5. novembra 2009 a 10. decembra 2009 – okresný súd vec prejednal, vypočul žalobcu, žalovaného, svedka a pojednávanie odročil pre účely doplnenia dokazovania,

- 7. januára 2010 – odročené z dôvodu čerpania dovolenky sudkyne,

- 14. januára 2010 – okresný súd po prejednaní veci vyhlásil rozsudok, ktorým zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľke sumu 3 651,33 € s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti návrh zamietol. Protinávrh žalovaného zamietol v celom rozsahu a zároveň rozhodol o trovách konania.

Proti rozsudku podal žalovaný odvolanie a spis bol 9. júna 2010 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, ktorý uznesením č. k. 2 Co 172/2010-188 z 10. marca 2011 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Následne ďalší termín pojednávania okresný súd nariadil na 7. február 2012, ktorý bol odročený na neurčito pre neospravedlnenú neprítomnosť žalovaného.

Uznesením č. k. 23 C 19/2008-207 z 10. februára 2012 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom [REDAKOVANÉ] z odboru písmaoznlectva. Znalkyňa doručila okresnému súdu znalecký posudok 6. februára 2012. Uznesením č. k. 23 C 19/2008-328 z 9. októbra 2012 okresný súd priznal znalkyni odmenu za vypracovanie znaleckého posudku.

Ďalšie termíny pojednávania boli nariadené na 26. október 2012 a 14. december 2012, ktoré boli odročené z dôvodu práceneschopnosti sudkyne.

Pojednávanie nariadené na 1. február 2013 bolo zrušené z dôvodu stáže sudkyne na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky a pojednávanie nariadené na 16. apríl 2014 bolo bez prejednávania veci odročené na neurčito pre neospravedlnenú neprítomnosť žalovaného.

Uznesením č. k. 23 C 19/2008-356 z 10. februára 2015 okresný súd ustanovil žalovanému, ktorého pobyt nie je známy, opatrovníka na zastupovanie v konaní v osobe žalovaného matky. Ustanovená opatrovníčka podala proti predmetnému uzneseniu odvolanie. Uznesením č. k. 23 C 19/2008-367 z 10. februára 2015 okresný súd ustanovil žalovanému, ktorého pobyt nie je známy, ako opatrovníka na zastupovanie v konaní Miestny úrad mestskej časti Košice-Staré Mesto. Ustanovený opatrovník podal proti predmetnému uzneseniu odvolanie.

Dňa 13. júla 2015 okresný súd vec prejednal, vypočul žalobcu, pričom žalovaný sa bez ospravedlnenia nedostavil. Okresný súd pojednávanie odročil na neurčito pre účely predloženia spisu na rozhodnutie o odvolaniach opatrovníkov ustanovených žalovanému a rozhodnutia o nariadení znaleckého dokazovania navrhnutého právnym zástupcom žalobcu.

Uznesením č. k. 23 C 19/2008-381 a uznesením č. k. 23 C 19/2008-382 z 13. júla 2015 okresný súd zrušil uznesenia o ustanovení opatrovníkov žalovanému, ktorého pobyt nie je známy. Zároveň uznesením č. k. 23 C 19/2008-380 z 13. júla 2015 nariadil doručovať písomnosti určené žalovanému a týkajúce sa predmetu sporu uložením do súdneho spisu.

Uznesením č. k. 23 C 19/2008-401 z 3. októbra 2016 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie Kriminalistickým a expertíznym ústavom Policajného zboru z odboru prírodovedeckého skúmania a kriminalistických analýz, oddelenia skúmania dokumentov. Ústav doručil okresnému súdu znalecký posudok 6. júla 2017. Uznesením č. k. 23 C 19/2008-441 zo 6. septembra 2017 okresný súd priznal Kriminalistickému a expertíznemu ústavu Policajného zboru odmenu za vypracovanie znaleckého posudku.

Na pojednávaní, ktoré sa konalo 12. januára 2018, okresný súd po prejednaní veci vyhlásil rozsudok, ktorým zastavil konanie v časti o zaplatenie sumy 331,93 €. Zároveň zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľke sumu 3 651,23 € s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti návrh zamietol. Protinávrh zamietol v celom rozsahu a tiež rozhodol o trovách konania. Rozsudok dosiaľ nenadobudol právoplatnosť.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

10. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety

OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca bol podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplývala z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, bol súd prvého stupňa podľa § 226 OSP viazaný právnym názorom odvolacieho súdu. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý v čl. 17 upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania. Podľa § 100 ods. 1 OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá (obdobne § 157 ods. 1 CSP).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

15. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konania o žalobách na peňažné plnenie tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Ústavný súd nepovažuje prerokúvanú vec za právne zložitú, pričom túto skutočnosť uviedli aj sťažovateľka a predseda okresného súdu. Čiastočne ide o skutkovo zložitejšiu vec najmä vzhľadom na potrebu znaleckého dokazovania, tak ako to uviedol aj predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti, ale ani prípadná

skutková zložitosť prejednávanej veci nemôže ospravedlniť vyše desaťročnú dĺžku tohto konania.

16. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd na základe chronológie úkonov konštatuje, že s'ťažovateľka svojím správaním neprispela k predĺženiu tohto konania. S'ťažovateľka sa síce nezúčastnila troch nariadených pojednávaní (17. júla, 8. júna 2009 a 30. júla 2009), tieto aj tak boli odročené z dôvodov na strane žalovaného alebo z dôvodu neprítomnosti svedkov.

17. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek tomu, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Keďže konanie začalo za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, ústavný súd v tomto smere poukazuje aj na jeho § 100 ods. 1, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

18. Vychádzajúc z predloženej s'ťažnosti a pripojených písomností, ako aj zo stanovísk účastníkov konania ústavný súd konštatuje predovšetkým neefektívne správanie okresného súdu, ktoré v spojitosti s celkovou dĺžkou súdneho konania (viac ako 10 rokov) mali za následok zistenie zbytočných priet'ahov. Okresný súd totiž nezvolil taký procesný postup v súdnom konaní smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľka nachádzala.

19. Ústavný súd sa priklonil k názoru sťažovateľky, že k zbytočným priet'ahom v konaní došlo najmä nesústredeným a neefektívnym postupom okresného súdu. Konanie sa totiž vyznačovalo značnou nehospodárnosťou, pretože okresný súd nariadil až 22 termínov pojednávani, ktoré v prevažnej miere odročoval najmä pre neprítomnosť žalovaného a svedkov a tiež z rôznych dôvodov na strane okresného súdu. Prvý rozsudok okresného súdu bol zrušený odvolacím súdom ešte 10. marca 2011, hoci okresný súd 12. januára 2018 rozhodol rozsudkom opäť, konanie nie je ešte právoplatne skončené.

Okresný súd mal predmetné konanie sledovať už dávno ako reštančnú vec s osobitným režimom a pozornosťou. Okresný súd bol nedôsledný aj v tom, že v priebehu konania nevyužil poriadkové opatrenia podľa § 53 ods. 1 OSP (§ 102 ods. 1 CSP) v prípade, keď žalovaný a svedkovia neospravedlnili svoju neúčast', pričom túto skutočnosť skonštatoval aj predseda okresného súdu.

20. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

21. Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe celkovej dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na uvedené ústavný súd nevymedzoval prípadné konkrétne úseky jeho nečinnosti, ale poukázal iba na relevantné dôvody neefektívnosti postupu okresného súdu (bod 19). Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen

účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

22. Zohľadňujúc doterajšiu neprimeranú dĺžku konania (vyše desať rokov), predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľku, ústavný súd dospel k záveru, že v jeho doterajšom priebehu došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré boli spôsobené najmä neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou okresného súdu. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v namietanom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

23. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

24. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v namietanom konaní konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní

primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

27. Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 € z dôvodu celkovej doby súdneho konania, jeho priebehu a mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých priet'ahoch.

28. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

29. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 23 C 19/2008, čo je v hre a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

30. Ústavný súd preto nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu 2 000 €. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto rozhodnutia.

31. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

32. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky, ktoré neboli jej právnym zástupcom vyčíslené, ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 312,34 € (2 úkony právnej pomoci po 147,33 €, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie sťažnosti na ústavný súd, 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 8,44 €). Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

33. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

34. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu (čl. 133 ústavy).

V Košiciach 28. marca 2018